

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2016/56 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2020/15

Karar Tarihi:21/5/2020

R.G.Tarih-Sayısı:29/6/2020-31170

I. MALİ DENETİMİN KONUSU

Halkların Demokratik Partisinin 2015 yılı kesin hesabının incelenmesidir.

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 31/5/2017 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle suç duyurusunda bulunulup bulunulmayacağı sorunu görüşülmüştür.

2. 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 73. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinde "*İller teşkilatından gönderilenler ve parti merkezine ait olan kesinhesaplar, merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanır ve birleştirilir*" hükmüne yer verilmiş ve aynı Kanun'un 74. maddesinin ikinci fıkrasında da "*Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar. Bu belgelere, ilgili siyasi partinin aynı hesap döneminde edindiği taşınmaz ve değeri yüz milyon lirayı aşan taşınır malların, menkul kıymetlerin ve her türlü hakların değerleri ile edinim tarihlerini ve şekillerini de belirten listeleri eklenir.*" denilerek il örgütlerinden gönderilen kesin hesaplar ile parti genel merkezine ilişkin kesin hesabın merkez karar ve yönetim kurulunca incelenerek karara bağlanacağı ve birleştirileceği, birleştirilmiş kesin hesap cetvellerinin de Anayasa Mahkemesine sunulacağı hükme bağlanmıştır.

3. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının siyasi parti teşkilat listesinde aktif görünmesine rağmen Halkların Demokratik Partisinin teşkilatlandığı dokuz il ve bağlı ilçe örgütüne ait 2015 yılı kesin hesabının gönderilmediği tespit edilmiştir.

4. Siyasi partilerin faaliyetlerini yürüttükleri genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarına ait yerler partilerin kendilerine ait olabileceği gibi kiralık olarak da kullanılabilir. Şayet, parti yetkililerine ait veya bunların kendilerinin kullandıkları yerlerde siyasi parti faaliyette bulunuyor ise bu takdirde kira sözleşmesi düzenlenerek isabet eden tutarın partiye bağış olarak kaydedilmesi gerekir.

5. Ayrıca partilerin genel merkez, il, ilçe ve belde başkanlıklarının hayatın olağan akışı gereği kira, su, elektrik, posta, telefon, kırtasiye, tutulacak defterlerin satın alınması gibi birtakım genel yönetim giderlerini de yapması gerekir.

6. 2820 sayılı Kanun'un 69. maddesinde bir siyasi partinin bütün gelirlerinin o siyasi partinin tüzelkişiliği adına elde edileceği, 70. maddesinde siyasi partilerin giderlerinin amaçlarına aykırı olamayacağı ve bir siyasi partinin bütün giderlerinin, o siyasi parti tüzelkişiliği

Esas Sayısı:2016/56 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı:2020/15

adına yapılacağı, 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde de 75. madde gereğince yapılan inceleme ve araştırmaları engelleyen ve istenen bilgileri vermeyen parti sorumluları hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis ve altmış milyon liradan az olmamak üzere ağır para cezası verileceği hüküm altına alınmıştır. Bu hükümlere göre parti yetkililerinin genel yönetim giderlerini kendi imkânlarıyla karşılamaları mümkün değildir. Parti yetkililerinin, bu şekilde yapmış oldukları gider bedellerini partiye bağış geliri olarak kaydetmek suretiyle parti tüzelkişiliği adına hesaplara dâhil etmesi gerekir.

7. Yönetim giderlerinin hesaplarda görülmemesi kayıt dışı gelir ve gider oluşturulduğunu göstermektedir. Bu durumda 2820 sayılı Kanun'un 69. ve 70. maddelerine aykırı davranılmış olmaktadır.

8. Mahkemeye bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider oluşturulması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak kabul edildiğinden 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi gereğince gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

9. Halkların Demokratik Partisinin 2015 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

- Genel Merkeze ait kesin hesapların sunulması dolayısıyla işin esasının incelenmesine,
- Esas incelemenin yapılabilmesi amacıyla Genel Merkez kesin hesabının dayanağını oluşturan gelir-gider belgeleri ile bu belgelerin kaydedildiği defterleri Sayıştay Başkanlığına göndermesi için Partiyeye bu kararın tebliğinden itibaren 30 gün süre verilmesine,
- Anayasa Mahkemesine istenen bilgilerin istendiği şekliyle verilmemesi, hesap verilebilir şekilde kayıt ve belge düzeninin oluşturulmaması, hesabın dışında gelir ve gider yapılması, inceleme ve araştırmayı engellemeye yönelik eylemler olarak kabul edildiğinden Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 111. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca yasal işlem yapılması için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

10. Halkların Demokratik Partisinin Anayasa Mahkemesine verdiği 2015 yılı kesin hesap çizelgeleri ile dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarını içeren ve Sayıştay Başkanlığı tarafından hazırlanıp Raportör Burak FIRAT tarafından Heyete sunulan esas inceleme raporu, Anayasa ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile 2820 sayılı Kanun'un ilgili kuralları, bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

11. Denetimin maddi öğelerini oluşturan defter ve belgelerde Partinin 2015 yılı gelirler toplamının 11.811.563,00 TL, önceki yıldan devreden nakit toplamının 265.375,07 TL, yıl sonu borç toplamının 6.383.327,62 TL; giderler toplamının 15.102.023,60 TL, gelecek yıla devreden nakit toplamının 3.358.242,10 TL olduğu anlaşılmaktadır.

12. Partinin 2015 yılı kesin hesabının gelir ve gider rakamlarının yukarıda açıklanan tutarlardan oluştuğu; bu hâliyle 2015 yılı kesin hesabının doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

A. Gelirlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Gelirleri

13. Partinin Genel Merkez gelirleri toplamı 5.513.254,36 TL olup bunun 466.814,97 TL'si üye yıllık aidatlarından, 5.039.451,94 TL'si bağış gelirlerinden, 364,71 TL'si kur farkı gelirlerinden, 6.622,74 TL'si Sosyal Güvenlik Kurumu indirimi gelirlerinden oluşmaktadır.

14. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gelir belgeleri üzerinde yapılan incelemede aşağıda belirtilen dışındaki gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır:

Partiye gönderilen yazıda 2015 yılı işletme defterinde kayıtlı olan ve karşılığında kişi ya da kurum adı belirtilmeyen veya yabancı isim bulunan bağış kayıtları hakkında açıklama istenmiştir.

Parti cevabında sadece bir bağış kaydına ilişkin bağışta bulunan kişinin kimlik numarası ve yevmiye kaydı bildirilmiş olup kalan bağış kayıtları hakkında Türkiye İş Bankasından istenen bilgilerin 19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nun ilgili maddeleri gereği taraflarına verilmediği belirtilmiştir.

Bunun üzerine anılan Banka ile konu hakkında yazışma gerçekleştirilmiştir. Banka tarafından gönderilen yazıda, Nicholas Verdos isimli kişi tarafından Partinin Banka nezdindeki hesabına 4.500,00 Avustralya Doları (AUD) karşılığı 9.403,65 TL tutarında para gönderildiği bilgisine yer verilmiştir. Söz konusu tutarın, işletme defterinde karşılığında aynı isim açıklaması ile bağış olarak kaydedildiği teyit edilmiştir. Akbank T.A.Ş. ve Deutsche Bank A.Ş. ile yapılan yazışmalardan da işletme defteri kayıtlarında karşılığında isim bulunmayan bağışların Türk vatandaşları tarafından yapıldığı anlaşılmıştır.

Partiye, 4/5/2015 tarihinde ve 4.500,00 AUD karşılığı olarak 9.403,65 TL tutarında yapılan bir bağışın Nicholas Verdos isimli kişi tarafından gerçekleştirildiğinin tespiti üzerine İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne bağışçının Türk vatandaşlığının bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen cevap yazısında, Nicholas Verdos isimli kişinin Türk vatandaşlığının bulunmadığı bildirilmiştir.

2820 sayılı Kanun'un 66. maddesinin üçüncü fıkrasında “*Siyasi partiler, yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle aynı veya nakdi yardım ve bağış alamazlar*” ve 75. maddesinin dördüncü fıkrasında “*Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir*” hükümleri yer almaktadır.

Yukarıda yer alan hükümler gereğince siyasi partiler, Türk uyruklığında olmayan gerçek ve tüzel kişilerden herhangi bir suretle aynı veya nakdi yardım ve bağış alamazlar. Ancak Partinin yevmiye defteri ve banka hesabı kayıtlarından anlaşıldığı üzere, Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü'nün yazısında Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı bulunmadığı belirtilen Nicholas Verdos ismindeki kişi tarafından Parti banka hesabına yatırılan 4.500,00 AUD karşılığı 9.403,65 TL tutar Parti tarafından bağış olarak kabul edilmiş ve yevmiye defterine kaydedilmiştir. Ayrıca Parti tarafından verilen cevapta Türk uyruğunda olmayan kişilerden bağış kabul etmeleri hususunda bir açıklama yapılmamıştır. Bu sebeple mevzuata aykırı bir şekilde kabul edilen

Esas Sayısı:2016/56 (Siyasi Parti Mali Denetimi)
Karar Sayısı:2020/15

9.403,65 TL bağış miktarı karşılığı Parti mal varlığının 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi gereği Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

Ayrıca 2820 sayılı Kanun'un "*Kanuna aykırı bağış, kredi veya borç alınması, borç verilmesi*" başlığını taşıyan 116. maddesinin üçüncü fıkrasında "*Yabancı devletlerden, uluslararası kuruluşlardan, Türk uyrukluğunda olmayan gerçek ve tüzel kişilerden yardım veya bağış kabul eden parti sorumlusu veya aday veya aday adayı bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır*" hükmü yer almaktadır.

Anılan hüküm gereğince, Türk uyrukluğunda olmayan bir kişi tarafından yapılan bağışı kabul eden Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 66. ve 116. maddeleri uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

2. İl Örgütleri Gelirleri

15. Partinin 2015 yılında il örgütlerine ilişkin gelirleri toplamı 6.298.308,60 TL olup bunun 12.260,00 TL'si üye giriş aidatı gelirlerinden, 280.385,00 TL'si üye yıllık aidatı gelirlerinden, 5.555.443,65 TL'si bağış gelirlerinden, 447.500,00 TL'si yardım gelirlerinden, 1.801,95 TL'si mal varlığı gelirlerinden ve 918,00 TL'si sosyal etkinlik gelirlerinden oluşmaktadır.

16. Parti il örgütlerinin 2015 yılı kesin hesap çizelgelerinin gelir bölümü üzerinde yapılan incelemede gelirlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak sağlandığı sonucuna varılmıştır.

B. Giderlerin İncelenmesi

1. Genel Merkez Giderleri

17. Partinin Genel Merkez giderleri toplamı 11.794.624,70 TL olup bunun 195.883,52 TL'si personel giderlerinden, 30.217,80 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 905.364,69 TL'si büro giderlerinden, 299.987,56 TL'si seyahat giderlerinden, 124.314,98 TL'si bina bakım ve onarım giderlerinden, 28.617,21 TL'si araç giderlerinden, 9.460.067,90 TL'si seçim, miting, eylem ve tanıtım organizasyon giderlerinden, 1.734,60 TL'si sosyal etkinlik giderlerinden, 66.423,32 TL'si demirbaş giderlerinden, 459.000,00 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 57.858,00 TL'si il mobil aidat giderlerinden ve 165.155,08 TL'si geçen yıldan kalan borç ödeme giderlerinden oluşmaktadır.

18. Parti Genel Merkezinin defter kayıtları ve gider belgeleri üzerinde yapılan incelemede aşağıda belirtilen dışındaki giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır:

Partiye gönderilen yazıyla 2015 yılı işletme defterinde kayıtlı olan ve ayrıntısı aşağıdaki tabloda verilen toplam 20.000,00 TL tutarındaki uçak bileti alım bedelleriyle ilgili olarak görevlendirme olurları bulunmadığından biletlerin kimlere alındığının belirlenemediği belirtilerek biletlerin kimler için hangi faaliyet kapsamında alındığının ve bu kişilere ait görevlendirme olurlarını gösteren belgelerin gönderilmesi, bu belgeler yok ise söz konusu giderin parti bütçesinden ödenmesinin izahı istenmiştir.

Yevmiye Tarihi ve Numarası	Fatura Tarih ve Numarası	Firma Adı	Tutar (TL)
-----------------------------------	---------------------------------	------------------	-------------------

4.12.2015-6114	4.12.2015-35427	Bianca Tourisim Travel Agency	20.000,00
----------------	-----------------	----------------------------------	-----------

Parti tarafından verilen cevapta, Bianca Tourisim Travel Agency firmasının kapalı olması nedeniyle taraflarına uçuşlar ile ilgili biletlerin tevdi edilmediği belirtilerek uçuş ile ilgili yetkili kurullardaki görevlilerin listesi sunulmuştur.

Parti tarafından yapılan açıklamalar ve gönderilen belgelerde söz konusu uçak seyahatleriyle ilgili olarak Parti yetkili organı tarafından alınan görevlendirme kararları bulunmadığından uçak biletlerinin kimlere ait olduğu, Parti yetkili organı tarafından görevlendirilmiş kişiler tarafından kullanılıp kullanılmadığı ve sonuç olarak yapılan giderin Parti amaçlarına uygun olup olmadığı belirlenememiştir.

2820 sayılı Kanun'un 75. dördüncü fıkrasında yer alan "*Anayasa Mahkemesi denetimi sonunda, o siyasi partinin gelir ve giderlerinin doğruluğuna ve kanuna uygunluğuna veya kanuna uygun olmayan gelirler ile giderler dolayısıyla da bunların Hazineye gelir kaydedilmesine karar verir*" hükmü gereği Parti amaçlarına uygunluğu ve dolayısıyla doğruluğu kanıtlanamayan yukarıdaki tabloda ayrıntısı verilen 20.000,00 TL gider karşılığı Parti mal varlığının 2820 sayılı Kanun'un 75. maddesi gereği Hazineye irat kaydedilmesi gerekir.

2. İl Örgütleri Giderleri

19. Partinin 2015 yılında il örgütlerine ilişkin giderler toplamı 3.307.398,89 TL olup bunun 1.452.546,86 TL'si büro giderlerinden, 575.853,47 TL'si temsil ve ağırlama giderlerinden, 3.895,00 TL'si seyahat ve konaklama giderlerinden, 91.155,84 TL'si araç kiralama ve taşıma giderlerinden, 230.546,61 TL'si haberleşme giderlerinden, 266.990,93 TL'si ısınma, aydınlatma, su ve temizlik giderlerinden, 463.150,99 TL'si kira giderlerinden, 20.528,13 TL'si vergi, sigorta ve harç giderlerinden, 2.596,00 TL'si teşkilata yardım giderlerinden, 90.125,34 TL'si bina, araç bakım ve onarım giderlerinden ve 110.009,72 TL'si demirbaş alım giderlerinden oluşmaktadır.

20. Parti il örgütlerinin 2015 yılı kesin hesap çizelgelerinin gider bölümü üzerinde yapılan incelemede giderlerin 2820 sayılı Kanun'a uygun olarak gerçekleştirildiği sonucuna varılmıştır.

C. Parti Mallarının İncelenmesi

21. Partinin 2015 yılı defter ve belgeleri üzerinde yapılan incelemede taşınmaz mal ediniminin olmadığı, ancak 66.423,32 TL'si Genel Merkeze ve 110.009,72 TL'si il örgütlerine ait olmak üzere toplam 176.433,04 TL tutarında taşınır mal, menkul kıymet ve telif hakkı ediniminin olduğu anlaşılmıştır.

22. Yapılan incelemede Partinin 2015 yılı içinde gerçekleştirdiği toplam 176.433,04 TL tutarında taşınır mal, menkul kıymet ve telif hakkı ediniminin 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğu anlaşılmıştır.

IV. SONUÇ

Halkların Demokratik Partisinin 2015 yılı kesin hesabının incelenmesi sonucunda;

A. Kanun'a uygun olmayan 9.403,65 TL gelir ve 20.000,00 TL gider olmak üzere toplam 29.403,65 TL karşılığı Parti mal varlığının 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Kanun'un 75. ve 76. maddeleri uyarınca Hazineye irat kaydedilmesine,

Esas Sayısı:2016/56 (Siyasi Parti Mali Denetimi)

Karar Sayısı:2020/15

B. Türk uyrukluğunda olmayan bir kişi tarafından yapılan bağışı kabul eden Parti sorumluları hakkında 2820 sayılı Kanun'un 66. ve 116. maddeleri uyarınca gerekli işlemlerin yapılmasını temin için Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmasına,

C. Partinin 2015 yılı kesin hesabında gösterilen 11.811.563,00 TL gelir, 265.375,07 TL önceki yıldan devreden nakit toplamı ve 6.383.327,62 TL yıl sonu borç toplamı ile 15.102.023,60 TL gider ve 3.358.242,10 TL gelecek yıla devreden nakit toplamının Hazineye irat kaydedilenler dışında kalan bölümünün ve yıl içinde gerçekleşen 176.433,04 TL tutarındaki taşınır mal, menkul kıymet ve telif hakkı ediniminin eldeki bilgi ve belgelere göre doğru, denk ve 2820 sayılı Kanun'a uygun olduğuna,

21/5/2020 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan Zühtü ARSLAN	Başkanvekili Hasan Tahsin GÖKCAN	Başkanvekili Kadir ÖZKAYA
Üye Serdar ÖZGÜLDÜR	Üye Burhan ÜSTÜN	Üye Engin YILDIRIM
Üye Hicabi DURSUN	Üye Celal Mümtaz AKINCI	Üye Muammer TOPAL
Üye M. Emin KUZ	Üye Recai AKYEL	Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Üye Yıldız SEFERİNOĞLU	Üye Selahaddin MENTEŞ	